Velika zaloga **ur in zlatnine** tudi na obročno odplačevanje brez povišanja cen **M. ILGERJEV sin, urar in juvelir**
MARIBOR, Gosposka ulica 15.
Zahtevajte brezplačen cenik!

Stvarnost narekuje nove naloge

Pojasnilo in odgovor

V zadnji številki »Učit. tovariša« je izšel pod gornjim naslovom članek, v katerem opredeljuje avtor M. M. svoje stališče do poedinih, zlasti v zadnjem času aktualnih organizačnih vprašanj. Članek je napisan sicer iskreno in gotovo z najboljšo voljo in namero, vendar so misli v njem zelo nejasno izražene, zaradi česar je tudi na mnogih mestih nerazumljiv. Ni naša namera, tolmačiti te nejasne dele članka, dolžne pa se čutimo odgovoriti na oni del, kjer govori avtor o letošnji skupščini v Banja Luki. Ta del članka je napisan tako, kot da sta vodstvo organizacije in slovenska delegacija odgovorna za to, da je bila na glavni skupščini poleg liste starega izvršnega odbora in politične liste »Novega učiteljskega pokreta« vložena še tretja lista, pa tudi za to, da so hrvatski učitelji delegati tikoma pred samim aktom volitev zapustili skupščino.

Del članka, ki je nujno potreben odgovora, da bodo naši člani dobili točnejši vpogled na dogodke na skupščini in si laže ustvarili pravo sodbo o njej in o zadržanju slovenske delegacije, se glasi:

»Hrvatski delegatje so zapustili skupščino; v zadnjem momentu je bila sestavljena tretja lista za volitve upravnega in izvršnega odbora. Kdor bi te pojave smatral samo kot kaprico posameznikov, je na najboljši poti zmote. Da je bila zrahljana enotnost in da je danes organizacija brez hrvaškega in dalmatinskega učiteljstva, so bili za to dani objektivni vzroki. Smatram, da je bila storjena usodepolna pogreška v tem, da poklicani niso umeli v dani situaciji kritično premotriti objektivnih vzrokov, ki so privedli do deljenih mnenj in niso umeli najti poti, ki bi preprečila razcepljenost ter omogočila skupnost in tako potrebno enotnost.

Slovenska delegacija se je znašla v delikatnem položaju, v položaju, ki ji je narekoval, da lahko največ doprinese k razčiščenju in pomirjenju. Delegacija očividno ni bila kos tej nalogi! Zato pa na slovenskem učiteljstvu še naprej leži dolžnost, da s svojim vplivom doprinese vse potrebno k razčiščenju in enotnosti. Naša sekcija stoji tu pred važnimi koraki. Upajmo, da bo kos tej nalogi.«

Na gornja izvajanja avtorja M. M., ki je tudi sam kot polnomočen zastopnik enega od naših društev sodeloval na glavni skupščini, ugotavljamo sledeče:

1. Skupina učiteljev, ki je pred tremi leti na glavni skupščini v Novem Sadu izšla s svojo listo in tudi dobila enega člana v izvršni odbor, se je letos na glavni skupščini v Banja Luki razcepila. En del te skupine je stavil kandidacijskemu odboru zahtevo, da se dosedanji njen zastopnik izloči s kandidacijske liste »stanovske linije«, na njegovo mesto pa da se postavi druga oseba, ki jo je ta skupina istočasno tudi navedla. Poleg te zahteve pa je prejel kandidacijski odbor tudi zahtevo drugega dela te skupine, ki je hotela, da pride njen dosedanji zastopnik na skupno listo. Kandidacijski odbor se je postavil na stališče, da se sestavi kandidatna lista tako, da bo z njo manifestirana popolna solidarnost z vsem dosedanjim delom izvršnega odbora. **Zato je sprejel dosedanjega zastopnika te skupine na svojo listo kot svojega kandidata.** To se je čutil kandidacijski odbor tudi moralno dolžnega storiti, saj je ta član, ki je izšel sicer iz manjšine, tri leta uspešno in lojalno sodeloval v izvršnem odboru. Prvi del skupine učiteljev, ki s svojo zahtevo po izpremembi ni uspel, je zato naslednji dan vložil svojo lastno listo. Vprašanje je, če bi do tretje liste ne prišlo tudi tedaj, če bi kandidacijski odbor njegovi zahtevi ustregel. Obstoja možnost, da bi jo vložil v tem primeru tisti del te posebne skupine učiteljev, ki se je zavzemal za to, da ostane v izvršnem odboru njen dotedanji zastopnik.

2. **S hrvatsko delegacijo smo bili slovenski učitelji dogovorjeni in vezani le na tekst projekta pravil in na postopek za njihovo sprejetje. Prav nikakega dogovora pa ni bilo med nami glede kandidacijske liste in oseb, ki naj se kandidirajo. Zato pa tudi nismo imeli v vprašanju volitev prav nobenih obvez do hrvatskih delegatov.** Do same skupščine niti nismo vedeli, da imajo glede tega kake posebne želje.

3. Z ozirom na to, da borba organizacije še davno ni bila in tudi še danes ni dovršena niti v organizaciji sami napram struji, ki je pod strankarsko političnimi vplivi rušila našo stanovsko borbo in solidarnost niti na ven pri našem stremljenju za izločitev nezdravih vplivov na prosvetno politiko v državi, bi vsaka izpremememba v vodstvu organizacije delovala na zunaj nad vse neugodno. Tolmačila bi se kot izraz nezadovoljstva in nezaupnice članstva do oseb, ki so stale dotlej organizaciji na čelu in do njih dela v organizaciji. **Za izpremembo na vodilnih mestih organizacije in na predsedniškem mestu tudi ni bilo prav nobenih stvarnih razlogov.** Vsi člani izvršnega odbora **in tudi njegov predsednik** so uživali popolno zaupanje članstva. Vsaka izmenjava v vodstvu bi bila neupravičljiva pred članstvom iz stvarnih, pa tudi iz moralnih razlogov. **Stvarno, moralno in prestižno vprašanje je zato narekovalo, da se na najodgovornejših mestih organizacije tako v osebah, kakor v funkcijah ne izvrše nobene izpremembe.** Kandidacijska lista in rezultat volitev bi nujno morali biti **samo logična konsekvenca zaupnici,** ki jo je izglasovala glavna skupščina upravi svoje organizacije.

4. **Zahteva zastopnikov hrvatskega učiteljstva je bila stavljena v ultimativni obliki.** Takih zahtev nihče in nobena skupina ni upravičena staviti, dokler vlada duh demokracije v organizaciji in če naj ostane demokracija v njej ohranjena tudi v bodoče.

5. **V kandidacijskem odboru za stanovsko listo s tov. Ivanom Dimnikom na čelu je sodeloval tudi predsednik savske sekcije. Tudi potem, ko njegova zahteva, naj bi bil Hrvat nosilec liste in bodoči predsednik, ki jo je tolmačil kot zastopnik hrvatskega učiteljstva, ni bila sprejeta, je ostal v odboru. Decidirano je izjavil, da bo sam glasoval za listo Ivana Dimnika in da bo vplival tudi na svoje delegate, da bodo glasovali zanjo. Tudi naslednji dan, t. j. na dan samih volitev je ponovno izjavil, da bodo hrvatski delegatje glasovali za to listo.**

6. Zaradi delikatnosti situacije je bila slovenska delegacija na letošnji glavni skupščini dvakrat sklicana na poseben posvet. Med delegati je bil tudi avtor članka M. M., ki pa ni stavil prav nobenega predloga in ni izrazil nobenega mišljenja, kaj naj bi slovenska delegacija ukrenila za pomirjenje in razčiščenje, tako kot tudi v članku samem ni navedel nič konkretnega.

7. Nihče nas ne more prepričati, da so obstojali objektivni vzroki za odhod hrvatske delegacije v učiteljski organizaciji in na skupščini sami. Vzroki so bili tukaj prav isti, ki so dovedli do cepitve v profesonski, gasilski, čebelarski in v invalidski organizaciji in v Jugoslovanski športni zvezi. Vzrokov je treba torej iskati v državnih političnih razmerah. Zato pa slovenska delegacija na skupščini ni mogla doprinesti ničesar drugega k razčiščenju in pomirjenju kot to, kar je s svojo opredelitvijo in svojim stvarnim zadržanjem storila.

Slovenska delegacija je pokazala na letošnji glavni skupščini vso zrelost. Zavedala se je svoje težke naloge pa tudi svoje odgovornosti. Smatrala je za svojo prvo dolžnost, da že itak težko situacijo še bolj ne zamota in s prenagljenimi ukrepi ne dovede organizacije v opasnost. Ostala je na skupščini in glasovala za stanovsko listo. S tem je podprla linijo, za katero se je slovensko učiteljstvo vsa leta borilo in ki bi bila z vsako drugačno opredelitvijo slovenske delegacije doživela poraz. S tem pa bi bili poraženi tudi vsi mi, ki smo stali v borbi za pošteno in pravično stvar.

8. Ne moremo si predstavljati, kaj naj bi slovenska delegacija ukrenila boljšega kot je. Pisec članka ni povedal tega niti na sestanku delegacije niti v članku. Mi vemo samo eno: da moramo na obstoječo situacijo v organizaciji gledati z vso resnostjo, pa tudi z vso stvarnostjo. Notranje politični dogodki, ki so prinesli samostojno Hrvatsko banovino, so nujno vzeli hrvatskemu učiteljstvu interes na skupni organizaciji, kakor je obstojala doslej. Zato ni mogoče nikomur, pa tudi ne slovenskemu učiteljstvu, prav nič storiti za enotnost organizacije v dosedanjem smislu. Hrvatskim tovarišem samo želimo, da si zgradijo osnove za čimboljše delo v prid stanu in šoli na način, kakor to zahtevajo nove razmere. Slične naloge čakajo tudi učiteljstvo ostalih banovin in tudi nas Slovence. Zato tudi že danes razmišljamo o novih temeljih, na katere naj postavimo svojo slovensko učiteljsko organizacijo, čim se izvrši decentralizacija tudi pri nas. Poleg tega pa se bomo trudili, da obdržimo za skupne stvari in za reprezentanco na zunaj skupno državno učiteljsko organizacijo, ki bo v novih razmerah mogla obstojati v novi obliki. Poprej pa bomo morali na zakonit način likvidirati organizacijo, ki in kakor obstoja danes.

Kdor učitelj, ta član učiteljske organizacije

Med vprašanja, na katere gleda učiteljstvo vse države enako, spada tudi zahteva avtomatičnega napredovanja učiteljstva in zakonska zagotovitev pravnega postopka v tem pogledu. Ta zahteva vsebuje tudi ukinitev omejitve za pridobivanje V. skupine in v zakonu predvideno možnost popravkov za storjene krivice.

Od mnogih vprašanj, v katerih bi se mogla doseči popolna naša soglasnost in ki bi se mogla smatrati kot osnovna, načelna vprašanja prosvetne politike, jih je iznešeno samo nekaj, na osnovi katerih bi se moglo, po novih smereh prosvetne politike iz učiteljstva ustvariti kader zadovoljnikov, sposobnih za delo in napredek prosvete v miru, kakor tudi za obrambo domovine in za borbo v prvih vrstah v vojni.

Načela resnične demokracije v prosveti prihajajo do izraza najbolj v organizaciji same šolske uprave in šolske oblasti. Predpogoji za izvedbo demokracije v šolski upravi in organizaciji šolske oblasti so: Svoboda staršev, ki pošiljajo otroke v šolo, svoboda, ki se mora izraževati v uvedbi splošne in enake tajne svobodne volilne pravice v vseh zakonodajnih kakor tudi šolskih in prosvetnih predstavništvih; a za tem demokracija in avtonomija šolske uprave, ki se mora v prvi vrsti izraževati v odvajanju šole od faktorjev, ki ovirajo njen razvoj.

Spremeniti je treba sedanji način šolske uprave in organizacije šolskih oblasti. Od individualističnega sistema reševanja šolskih in prosvetnih vprašanj, od posameznikov, je treba preiti na skupno reševanje teh vprašanj v šolskih in prosvetnih korporacijah in telesih — šolskih prosvetnih odborih. Šolski odbori morajo sestojati iz enakega števila predstavnikov staršev in učiteljstva, svobodno izvoljenih predstavnikov šolskih oblasti, tehniških oseb: strokovnjakov, inženirjev, zdravnikov in predstavnikov faktorjev, ki imajo zveze s šolo in narodno prosveto. Naloga šolskih odborov in šolskih oblasti mora biti popolna samouprava šolstva.

Demokracija šolske zakonodaje bo popolna tedaj, ko se zasliši mišljenje vseh faktorjev, ki prihajajo v poštev, a se tudi zanimajo za izvajanje prosvetne politike.

Zato je treba v zakonu predvideti in zagotoviti upoštevanje mišljenja učiteljstva v šolskih in pedagoških vprašanjih potom učiteljskih, šolsko prosvetnih zbornic. Te učiteljske zbornice bi bilo treba formirati in predvideti kot eno od načelnih osnovnih vprašanj demokratizacije šolske zakonodaje in šolske oblasti.

Privatno iniciativo učiteljstva, ki prihaja do izraza v učiteljskih strokovnih organizacijah in ki stoji v neodvisni službi prosvetne stroke učiteljstva in naroda, je treba z zakonom zagotoviti, ker je to potrebno zaradi priznanja neodvisnosti in popolne avtonomije stanovskih organizacij, urejenih na principih stanovsko parlamentarne demokracije. Ukiniti je treba nedemokratične principe uradniškega zakona v pogledu stanovskih organizacij, v kolikor ti onemogočajo njihov svoboden in neodvisen razvoj.

Danes je najaktualnejše prosvetno vprašanje demokratizacija šolske zakonodaje. Samo tem potom je edino mogoče reševati tudi ostale aktualne probleme na najstabilnejši, najsigurnejši in najrealnejši način. Brez demokracije ni prosvete, niti ne more zdrava demokracija obstojati brez izobraženega in v državljanskem duhu vzgojenega naroda. Narodna šola mora zagotoviti popoln razvoj narodne individualnosti potom narodnega izobraževanja, vzgajati državljane za skupnost, a po državljanski vzgoji k državljanski zavesti in odgovornosti.

Gornji principi in načela so skupni vsem, ki želijo pravilen razvoj in napredek prosvete naroda in države. Veljati morajo kot osnovna načela prosvetne politike, ki jo morajo voditi avtonomne banovinske oblasti. Toda sigurneje bi se počutili prosveta, učitelji in pa tudi ostali zainteresirani faktorji, ako bi se moglo predvideti njihovo izvedbo v osnovnih načelih državne prosvetne politike, ker bi bilo to zelo važno, da bi se s tem izognilo diferenciaciji v nasprotni smeri, a po avtonomnih banovinah bi odpadle nepotrebne borbe za izvedbo iznešenih načel in principov v prosvetni zakonodaji in v izvajanju prosvetne politike.

Osnovni princip pri ugotavljanju osnovnih načel mora biti upoštevanje tega, s čimer so vsi soglasni in kar je vsem skupno, toda računati je treba tudi z onim, kar je še posebno važno za splošne državne interese.

Ko sem pod tem naslovom prečital uvodnik v »Učiteljskem tovarišu« od 19. t. m., sem se nehote zamislil. Prav umesten se mi zdi ta uvodnik in prišel je res ob pravem času. Naš stanovski časopis je poklican v to, da nam prinaša v svojih člankih, v današnji dobi, posebnih bodril. Vse človeštvo preživlja nekako duhovno krizo. Vsa ta negotovost, ki danes visi nad svetom, napravlja ljudi malodušne, pa najsi bo to v gospodarskem, narodnem, državnem ali stanovskem področju. Nehote stoji pred človekom tisti usodepolni vprašaj. Kaj hočem, saj tako ne vem kaj bo jutri?

Tako mišljenje je posebno nezdravo v težkih časih, ki jih preživlja svet. Tako mišljenje vodi v propast poedinca, kakor tudi celoten stan, narod ali državo. Nujno je zato potrebno, da se tega malodušja brezpogojno otresemo.

Posebno mladina ne sme kolebati. Mladina mora obdržati v sebi tisti zdravi optimizem, ki ji ga daje njena mladost, to je njena življenjska moč. Mlad človek ne sme kloniti in se ob prvih težavah postarati. Staranje bo prišlo samo ob sebi kot nujna posledica preživelih let. Zato je posebno pri mladem človeku potrebno, da se otresa vsega malodušja, da v tem svojem malodušju ne postane prehitro star in okostenel. Razumemo, da je naš mladi učiteljski naraščaj zašel v letih čakanja na službo v dokaj neprijeten položaj. Da mu je to čakanje ubilo voljo in tisti veliki idealizem, ki ga je nosil s seboj vso dolgo dobo svojega študija in še pozneje, dokler mu ga niso izruvale težke razmere. Mlad duh pa mora biti prožen in navzlic vsem razočaranjem se mora zopet dvigniti ter pričeti delovati s tistim zanosom, kot to pritiče mladini. Učitelj(ica), ki je nastopil učiteljsko službo, se mora zavedati, da je stopil v svoje stanovsko občestvo ter da je postal član gotove stanovske družine, katere nedeljiv člen je in mora ostati. Njegovo delo v korist naroda, šole in stanu kakor tudi njega samega, more postati edino uspešno in dobro, če bo grajeno na močni veri v sebe, v svoj stan, v svoj narod ter v svojo državo.

Mlad učitelj(ica) je v svojem delu še neizkušen, zato ga kaj hitro lahko obiščejo zopet nova razočaranja. Treba je, da v svojem delu najde dobrih svetovalcev. In kje si bo našel svetovalcev, če ne med svojimi stanovskimi tovariši. Starejši tovariši imajo izkušnje, dobre in slabe, oni bodo mlademu tovarišu znali kar najbolje svetovati. Da pa bo mlad učitelj prišel med prave dobre stanovske tovariše, je prepotrebno, da vstopi v učiteljsko stanovsko organizacijo.

Res je, kakor trdi člankar v uvodniku od 19. t. m., ko pravi: »V predvojnih in tudi mnogih povojnih letih je bila navada, ki jo starejše učiteljstvo često naglaša in v zadnjih časih zelo pogreša, da je vsak novinec že prve dni po prihodu na kako šolo obiskal vse sosednje šole in takoj v začetku navezal najtesnejše tovariške stike s svojimi kolegi — sosedi.« Tudi jaz se spominjam, da sem, ko sem nastopil učiteljsko službo, to je bilo takoj po vojni, napravil vsem sosednim šolam obisk. Moram si priznati, da je ta obisk na mene vplival prav blagodejno. Dobil sem občutek sigurnosti, saj sem vedel, da so ti moji tovariši, ki žive sedaj po šolah okoli mene — moji prijatelji, ki mi bodo prav radi stali z dobrim svetom ob strani. Takoj ob tem posetu smo se že dogovorili, kako in kaj bo z organizacijo? Seveda sem takoj pristopil ter se že udeležil prvega prihodnjega učiteljskega zborovanja. To moje prvo zborovanje, takrat sem bil namreč v kamniškem okraju, je bilo v Domžalah. Prav dobro se še spominjam, kako so me po zborovanju vzeli starejši tovariši medse, ko smo se okoli ene popoldne, po zaključenem zborovanju vsedli v bližnji gostilni h kosilu.

Po kosilu se je oglasila pesem in pričela se je prav prisrčna tovariška zabava. Koliko lepih, bodrilnih, tovariških besedi je bilo izrečenih ob tej priliki. V prijetni tovariški družbi smo se zadržali do mraka. O mraku smo se pa razšli na svoje domove z veliko zavestjo neprecenljivega in neskaljenega tovarištva.

Priznam, da sem opravil ob nastopu učiteljske službe še druge obiske, ki so se mi zdeli potrebni. Gledal sem predvsem na to, da navežem kolikor mogoče dobre stike s starši otrok. Povem pa tudi, da sem opustil vse obiske tistim ljudem, ki so hoteli, da se jim pride poklonit novi učitelj tako, da jim izkaže vso vljudnost in pripadnost. Te vrste ljudi sem pa obiskal samo, če so imeli res v službenem odnosu z menoj zvezo, dal pa sem tem obiskom popolnoma uradni videz in značaj.

Zato se mi zdi umestno, da učitelj, ki pride v nov kraj, najprej stopi do svojih uradnih starešin in tovarišev. Nato pa naj naveže stik s starši zaupanih mu otrok. Če bodo ti učiteljevi stiki dobri, je lahko prepričan, da bo tudi njegovo delo uspešno. Slabo pa računa oni učitelj, ki misli, da je njegova prva in edina pot k političnim veljakom dotičnega kraja. Tja, da mora iti — se do tal prikloniti — ter proglasiti svojo politično pripadnost k njim. Svoje tovariše in vse drugo pa je treba pustiti v nemar. Kruto se moti tak učitelj, posebno v današnjih časih, ko se posebno politične veličine tako hitro menjajo. Pravi ljudski učitelj ne sme in ne more graditi na kolebajoči se politiki, na tisti politiki, ki je od danes do jutri. Pravi učitelj mora graditi na sreči in dobrini svojega naroda, do katerega pa mora priti brez političnih posredovalcev, sam, tako kot to pritiče pravemu ljudskemu učitelju, ki je prišel iz svojega naroda. Tak učitelj pa se oslanja vedno na svojega dobrega stanovsko organiziranega tovariša ter skupno z njim gradi boljšo bodočnost svojemu narodu.

J. -o.

Referati na zborovanjih

Referati na zborovanjih naših okrajnih društev imajo namen, poživeti zanimanje članstva za zborovanja, dati mu priliko, da se vsaj v grobem seznani z najaktualnejšimi vprašanji našega poklica in da se v debati razgibljejo jeziki ter zakrešejo misli. Tega smotra referati v splošnem ne dosegajo v polni meri, čeprav so poročila o njih pisana v superlativih. Ne trdimo, da niso skrbno prirejeni in več ali manj spretno podani. Toda po večini:

Referent je pred in po govoru nagrajen z aplavzom, med govorom pa more opazovati tega, ki čita časopise, to, ki šepeta sosedi na uho. Besede tečejo prečesto v nedogled, članstvo pogleduje na uro, smele trditve ohlapno zadevajo ob stene, neizpodbitna dejstva se kopičijo na brezupno zloženo grmado, a ni iskrice navdušenja, ki bi podnetila in vžgala duše poslušalcev. Predavanje je bilo torej nujno zlo, da se je sploh moglo zborovanje vršiti?!

Debata? Predsednik se vljudno zahvali predavatelju za govor, ki je »mejnik« med dosedanjimi referati in v katerem je premnogo zdravega semena za najmanj nov priročnik. Članstvo? Govor je bil tako dovršen, da prav za prav nimaš kaj dodati in spet tako daleč od poslušalcev, da se nobenemu ne zdi vredno brskati po njem in ga razčleniti ter podčrtati one elemente, ki so prvenstveno važni za učiteljstvo tega okraja. Molk, led, ravnodušje!

Ako zasledujemo poročila o učiteljskih zborovanjih, vidimo, da so predavanja večinoma ad hoc izbrana in da se je tudi pri njih uveljavila moda. Odločno **pogrešamo načrta.** Resnično, variatio delactat, toda, v septembru poslušati globokoumno razpravljanje o angorskem kuncu, decembra o učnem načrtu, marca o sodobnem slovenskem štetju skozi jezi-